

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
- SECȚIILE UNITE -

DECIZIA Nr. IV
din 16 ianuarie 2006

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 288 din 30/03/2006

Dosar nr. 22/2005

Sub președinția domnului prof. univ. dr. Nicolae Popa, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție,

Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite în conformitate cu dispozițiile art. 25 lit. a) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, s-a întrunit la data de 12 decembrie 2005, în vederea examinării recursului în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, cu privire la posibilitatea dobândirii dreptului de proprietate asupra terenurilor prin uzucapiune în cazul posesiilor începute înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 58/1974 privind sistematizarea teritoriului și localităților urbane și rurale și a Legii nr. 59/1974 privind fondul funciar.

Secțiile Unite au fost constituite cu respectarea dispozițiilor art. 34 din Legea nr. 304/2004, fiind prezenți 87 judecători din totalul de 108 în funcție.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a fost reprezentat de procurorul Florența Baltă.

Reprezentanta procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

a susținut recursul în interesul legii, punând concluzii pentru admiterea acestuia în sensul de a se stabili că intrarea în vigoare a prevederilor art. 30 alin. 1 din Legea nr. 58/1974 și ale art. 44 alin. 1 din Legea nr. 59/1974 nu a întrerupt cursul prescripției achizitive, în privința terenurilor, în cazul posesiei începute anterior adoptării acestor acte normative.

În vederea deliberării, a fost amânată pronunțarea pentru data de 16 ianuarie 2006, când

SECȚIILE UNITE, examinând recursul în interesul legii, constată următoarele:

În practica instanțelor judecătorești nu există un punct de vedere unitar în legătură cu posibilitatea de a dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor prin uzucapiune, în cazul posesiilor începute înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 58/1974 privind sistematizarea teritoriului și localităților urbane și rurale, precum și a Legii nr. 59/1974 privind fondul funciar.

I. Astfel, unele instanțe au considerat că, prin efectele pe care le-au produs, legile nr. 58/1974 și nr. 59/1974 au determinat o întrerupere naturală a cursului prescripției achizitive pentru posesiile începute înainte de intrarea lor în vigoare, astfel că, după ce au fost abrogate prin Decretul-lege nr. 1/1989 și, respectiv, Decretul-lege nr. 9/1989, începe să curgă un nou termen de prescripție.

În motivarea acestui punct de vedere s-a arătat că adoptarea legilor nr. 58/1974 și nr. 59/1974 a determinat o întrerupere naturală a cursului prescripției achizitive, deoarece prin prevederile lor terenurile au fost scoase din circuitul civil, astfel că nu s-a mai putut dobândi nici drept de proprietate pe calea uzucapiunii.

S-a subliniat că dispozițiile restrictive ale art. 30 alin. 1 din Legea nr. 58/1974 și ale art. 44 alin. 1 din Legea nr. 59/1974, potrivit cărora terenurile de orice fel puteau fi dobândite numai prin moștenire legală, au fost de natură să întrerupă, în momentul intrării acestor legi în vigoare, prescripțiile achizitive ce erau în curs de derulare.

S-a mai relevat că terenurile, chiar dacă nu au fost declarate în mod expres ca imprescriptibile, prin transformarea naturii sau destinației lor în sensul prevăzut în art. 1864 din Codul civil, au

devenit indisponibilizate totuși, ca efect al dispozițiilor restrictive cuprinse în cele două acte normative.

S-a mai scos în evidență că atât timp cât dispozițiile art. 1864 din Codul civil se referă la situația când un lucru este scos din circuitul civil, fiind considerat de lege inalienabil, iar un bun, în măsura în care este inalienabil, devine și imprescriptibil, concluzia ce se impune este aceea că bunul respectiv este neprescriptibil pentru că altfel indisponibilizarea lui ar deveni formală.

Ca urmare, s-a concluzionat că, în cazurile în care termenele de prescripție achizitivă începuseră să curgă, dispozițiile art. 30 din Legea nr. 58/1974 și ale art. 44 din Legea nr. 59/1974 au constituit modalități de întrerupere naturală cu caracter special, în sensul prevederilor art. 1866-1867 din Codul civil, așa încât posesia exercitată în perioada în care aceste două legi erau în vigoare nu este aptă de a conduce la dobândirea dreptului de proprietate prin uzucapiune, independent de faptul dacă termenul necesar s-a împlinit sub imperiul acestora sau după abrogarea lor.

S-a subliniat că aptitudinea posesiei de a produce efectele juridice de natura prescripției achizitive trebuie luată în considerare numai în raport cu prevederile legale în vigoare atunci când s-a exercitat, ea neputând retroactiva.

În fine, s-a mai motivat că efectele produse sub legea veche nu ar putea fi modificate după intrarea în vigoare a noilor dispoziții, fără a se încălca principiul neretroactivității legii civile noi, încât efectele întreruperii încetează numai la data abrogării legilor nr. 58/1974 și nr. 59/1974, iar posesia devine aptă pentru uzucapiune numai pentru viitor.

II. Alte instanțe, dimpotrivă, s-au pronunțat în sensul că intrarea în vigoare a prevederilor art. 30 alin. 1 din Legea nr. 58/1974 și ale art. 44 alin. 1 din Legea nr. 59/1974 nu constituie o întrerupere naturală a cursului prescripției achizitive începută înainte de apariția acestor două acte normative.

S-a relevat, în sprijinul acestui punct de vedere, că prin cele două texte de lege terenurile nu au fost scoase din circuitul civil, ci doar a avut loc o restrângere a atribuției de dispoziție din conținutul dreptului de proprietate, ceea ce nu poate echivala cu lipsirea de efect a posesiei utile asupra terenurilor.

S-a mai motivat că imposibilitatea transmiterii terenurilor prin acte juridice între vii nu a împiedicat exercitarea posesiunii asupra acestora, cât timp cele două legi nu au determinat luarea de măsuri împotriva actelor de folosință, în nume propriu, ale beneficiarilor prezumției de neprecaritate.

Ca urmare, s-a apreciat că după abrogarea legilor nr. 58/1974 și nr. 59/1974, fiind înlăturată interdicția dobândirii terenurilor în alt mod decât prin succesiune legală, posesorii acestora au devenit îndreptățiți să solicite instanțelor de judecată să constate că au dobândit drept de proprietate asupra acelor terenuri.

Aceste din urmă instanțe au interpretat și au aplicat corect dispozițiile legii.

În adevăr, din examinarea dispozițiilor art. 30 din Legea nr. 58/1974 și ale art. 44 din Legea nr. 59/1974 rezultă că intrarea în vigoare a acestor acte normative nu a determinat nici o modificare esențială asupra cursului posesiilor achizitive începute anterior.

Astfel, prevăzând la art. 30 alin. 1 că "dobândirea terenurilor cuprinse în perimetrul construit al localităților urbane și rurale se poate face numai prin moștenire legală, fiind interzisă înstrăinarea sau dobândirea prin acte juridice a acestor terenuri", Legea nr. 58/1974 nu conține, în ansamblul său, nici o dispoziție referitoare la posesiile exercitate până în acel moment asupra terenurilor.

Tot astfel, nici Legea nr. 59/1974, care reglementează în mod similar dobândirea de terenuri agricole, la art. 44, nu conține vreo prevedere referitoare la posesiile exercitate asupra acelor terenuri până la data intrării ei în vigoare.

Dar lipsa posibilității de a mai fi transmise terenurile prin acte juridice nu atrage și încetarea posesiei asupra lor cât timp exercitarea acesteia nu numai că nu a fost interzisă prin nici o dispoziție a legii, dar și-a demonstrat în mod neîndoielnic utilitatea economică și socială.

Caracterul real și util al exercitării posesiei asupra terenurilor a fost confirmat de recunoașterea și protecția acordată acțiunilor posesorii în întreaga perioadă de aplicabilitate a legilor nr. 58/1974 și nr. 59/1974.

Pe de altă parte, în raport cu dispozițiile legale aplicabile în materie, nu se poate considera că, în perioada în care s-au aflat în vigoare legile nr. 58/1974 și nr. 59/1974, s-ar fi produs o întrerupere naturală a prescripției începute anterior asupra terenurilor ce au făcut obiectul acestor legi.

În această privință, este de observat că prin art. 1864 pct. 2 din Codul civil se prevede că este întrerupere naturală a prescripției atunci "când lucrul este declarat neprescriptibil ca urmare a unei transformări legale a naturii sau destinației sale".

Or, prin dispozițiile legilor nr. 58/1974 și nr. 59/1974, terenurile nu au fost scoase din circuitul juridic civil, spre a li se transforma natura sau destinația legală, ci doar au fost restrânse modalitățile de transmitere și dobândire a acestora, astfel că nu se poate considera întreruptă prescripția pentru perioada în care acele legi au fost în vigoare.

De altfel, în raport cu dispozițiile art. 1844 din Codul civil, potrivit cărora "nu se poate prescrie domeniul lucrurilor care, din natura lor proprie, sau printr-o declarație a legii, nu pot fi obiecte de proprietate privată, ci sunt scoase afară din comerț", terenurile la care se referă reglementările din legile nr. 58/1974 și nr. 59/1974 și-au păstrat apartenența la domeniul proprietății private atât timp cât nu au fost trecute în altă formă de proprietate și, mai mult, au continuat să fie susceptibile de a fi transmise și dobândite pe calea restrânsă a moștenirii legale.

Din moment ce în perioada 1974-1989, în care au fost în vigoare dispozițiile legilor nr. 58/1974 și nr. 59/1974, terenurile nu au fost scoase din circuitul civil, ci doar s-au restrâns căile de transmitere și dobândire a lor, fără a se înlătura caracterul privat al formei de proprietate, este evident că nu a putut să aibă loc o întrerupere naturală a cursului prescripției acestora, în sensul prevederilor art. 1864 pct. 2 din Codul civil, care să poată fi invocată ca piedică la dobândirea dreptului de proprietate pe calea prescripției achizitive.

Rezultând astfel că terenurile ce au făcut obiectul reglementărilor din cuprinsul legilor nr. 58/1974 și nr. 59/1974 și-au păstrat caracterul privat, sub aspectul dreptului de proprietate, iar

posesorii lor au beneficiat atât de prezumția de neprecaritate prevăzută de art. 1854 din Codul civil, cât și de dispozițiile art. 1858 din Codul civil referitoare la prezumția de neintervertire de titlu, se impune concluzia că intervalul de timp în care aceste legi au fost în vigoare nu a întrerupt cursul prescripției începute anterior, putând fi invocat la calcularea duratei de timp necesare pentru constatarea prescripției achizitive asupra acelor terenuri.

Mai mult, față de caracterul in rem al întreruperii naturale a prescripției, dedus din prevederile art. 1866 coroborate cu cele ale art. 1864 pct. 2 din Codul civil, care nu se putea produce atât timp cât în cazul terenurilor ce au făcut obiectul prevederilor din legile nr. 58/1974 și nr. 59/1974 se invocă o prescripție de durată, bazată pe o posesie efectivă și necontestată, începută anterior adoptării acestor legi și încheiată după abrogarea expresă a acestora, prin decretele-lege nr. 1/1989 din 26 decembrie 1989 și nr. 9/1989 din 31 decembrie 1989, constatarea prescripției achizitive în astfel de cazuri devine de neînlăturat.

O astfel de soluție este în deplină concordanță și cu dispozițiile art. 36 alin. 3 din Legea nr. 18/1991 privind fondul funciar, republicată, prin care s-a stabilit ca terenurile atribuite în folosință pe durata existenței construcțiilor dobândite să fie trecute în proprietatea celor ce le aveau în folosință.

Or, dacă unor deținători precari ai terenurilor pe care se aflau construcțiile dobândite în perioada în care erau în vigoare prevederile Legii nr. 58/1974 li s-a recunoscut dreptul de proprietate asupra acelor terenuri, cu atât mai mult se cuvine să li se recunoască evidenta calitate de posesori celor care au stăpânit și folosit terenurile altor persoane fizice o perioadă atât de îndelungată de timp.

În consecință, în temeiul dispozițiilor art. 25 lit. a) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, și ale art. 329 alin. 3 din Codul de procedură civilă, urmează a se admite recursul în interesul legii și a se stabili că, în cazul posesiilor începute înainte de adoptarea legilor nr. 58/1974 și nr. 59/1974, prescripția achizitivă asupra terenurilor nu a fost întreruptă prin intrarea în vigoare a acestor legi, astfel că, după abrogarea lor prin Decretul-lege nr. 1/1989 și Decretul-lege nr. 9/1989, posesorii acelor terenuri pot solicita instanțelor de judecată să constate că ei au dobândit dreptul de proprietate privind acele terenuri.

PENTRU ACESTE MOTIVE ÎN numele legii D E C I D:

DECIZIA Nr. IV din 16 ianuarie 2006

Scris de Administrator
Joi, 05 Aprilie 2012 15:23 -

Admit recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Stabilesc că, în cazul posesiilor începute înainte de adoptarea legilor nr. 58/1974 și nr. 59/1974, prescripția achizitivă asupra terenurilor nu a fost întreruptă prin intrarea în vigoare a acestor legi, astfel că, după abrogarea lor prin Decretul-lege nr. 1/1989 și Decretul-lege nr. 9/1989, posesorii acelor terenuri pot solicita instanțelor de judecată să constate că au dobândit dreptul de proprietate privind terenurile respective.

Obligatorie, potrivit art. 329 alin. 3 din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședința publică din 16 ianuarie 2006.

PREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE,
prof. univ. dr. NICOLAE POPA

Magistrat-asistent-șef,
Victoria Maftei